

Argumentatiestructuur: De PAC-methode®

Spiekbriefje Stappenplan tekstproductie

Tekstproductiestappen	Lessen	Dossier
Opzetten		Tekststructuur
Doelen en lezers bepalen	Doelen en lezers	Doelen en lezers-tabel
Beschrijvende structuur maken	Doel- en lezermethodes	Vragenstructuur
Argumentatiestructuur maken	PAC-methode®	PAC-argumentatiestructuur
	MAC-methode®	MAC-argumentatiestructuur
Uitschrijven		Uitgeschreven tekst
Structuren vullen	Macramémethode®	Romplekst
	OPA-methode®	
Redigeren		Geredigeerde tekst
op zinsbouw en woordkeus	Grammaticale criteria	Deels geredigeerde tekst
	Stijfouten	
	Stijcriteriën	
	Stijfiguren	
op doel- en lezegerichtheid	Doel- en lezegericht	
op spelling	Spelling	
op leestekens	Leestekens	
op overige problemen	Tantalus	

Inhoud

1. Pro aut contra: de PAC-methode®	2
Complex argumentatie overzichtelijk in teksten presenteren vraagt slechts vier stappen	3
Een PAC-schema opzetten, kwantificeren en tot tekststructuur maken	6

1. Pro aut contra: de PAC-methode®

De Doorvraagmethode is vooral geschikt voor het maken van beschrijvende structuren. U kunt er heel goed weten-doelen en doen-doelen mee bereiken. Vinden-doelen bereikt u pas wanneer u uw lezer kunt overtuigen.

Wanneer u een lezer wilt overtuigen, maar uw argumenten zijn niet in één oogopslag te overzien, dan zult u die argumenten overzichtelijk moeten presenteren. Dat lukt alleen wanneer u de argumenten in schema kunt zetten, en dat schema tot tekststructuur kunt maken.

Zo'n schema helpt de schrijver en zijn organisatie de argumenten op een rijtje te krijgen, en het helpt de lezer en zijn organisatie zicht te krijgen op de gebruikte argumentatie.

In deze module leert u met twee soorten argumentatieschema's werken:

- Pro aut contra schema's (PAC)
- Meer alternatieven en criteria (MAC)

In deze module de PAC-schema's.

Argumentatieschema's geven aan welke argumenten gebruikt worden. Waarheid van argumenten of kracht van een stelling zijn niet uit schema's af te lezen, het standpunt van de schrijver wel.

De argumentatieschema's kunnen eenvoudig omgezet worden in een tekststructuur, die naadloos past in of naast een Doorvraagstructuur.

- ➡ **De PAC-methode® gebruikt de doelen en lezerstabel.**
- 📁 **Deze les resulteert in een PAC-argumentatiestructuur voor uw dossier.**

Complexe argumentatie overzichtelijk in teksten presenteren vraagt slechts vier stappen

Stap	
1	Onderscheid stelling of keuze van onderbouwing
2	Kies de meest adequate structureringsmethode
3	Zet het PAC-schema of het MAC-schema op
4	Zet het schema om in een tekststructuur

Stelling onderscheiden van onderbouwing

De eerste stap voor het maken van een overtuigende tekst, is het scheiden van stelling en argumenten in uw vinden-doelen.

De stelling is dat waar u de lezer van wilt overtuigen, de argumenten gebruikt u om dat vinden-doel te bereiken.

Je moet veel kaas eten, want dat is lekker en gezond, maar een kilo kaas kost al snel twee tientjes.

stelling: eet veel kaas

argumenten: lekker, gezond, duur

We kunnen het beste dat nieuwe model Lada GTI kopen, want die lust weliswaar een aardig slokje, maar hij is veiliger en sneller dan de Volkswagen of de Volvo, en goedkoper in aanschaf.

stelling: Lada GTI kopen

argumenten: hoger verbruik dan V&V, veiliger dan V&V, sneller dan V&V, lagere aanschafprijs dan V&V

De schrijver wil in elk van deze voorbeelden één vinden-doel bereiken:

De lezer moet vinden dat hij veel kaas moeten eten.

De lezer moet vinden dat hij een Lada GTI moet kopen.

Voorbeeld 1-1 Stelling en onderbouwing.

Structureringsmethode kiezen

De tweede stap is het kiezen van de handigste methode om uw argumentatie te structureren.

Pro aut contra (PAC)

Hebt u een stelling die te beschouwen is als een afweging van argumenten voor en tegen, kies dan een “Pro aut contra” (PAC) schema. Zo’n schema geeft in zijn eenvoudigste vorm een stelling met een bepaald gewicht, dat het verschil is van de gewichten van de argumenten pro en de argumenten contra. De gewichten worden in getallen uitgedrukt.

Je moet veel kaas eten, want dat is lekker en gezond, maar een kilo kaas kost al snel twee tientjes.

Pro	eet veel kaas $6 - 3 = 3$		contra
Lekker	4	3	Duur
Gezond	2		
Som	6	3	

Voorbeeld 1-2 Een PAC-schema.

Meer criteria analyse (MAC)

Hebt u een stelling die te beschouwen is als een keuze tussen alternatieven, gemaakt op grond van meer criteria, kies dan voor een “Meer criteria en alternatieven” (MAC) schema. Zo’n schema geeft in z’n eenvoudigste vorm de waardering per alternatief per criterium, uitgedrukt in een “rapportcijfer”. Het alternatief met de hoogste totaalscore is de keuze of “stelling”.

We kunnen het beste dat nieuwe model Lada GTI kopen, want die lust weliswaar een aardig slokje, maar hij is veiliger en sneller dan de Volkswagen of de Volvo, en goedkoper in aanschaf.

Aanschafcriteria /alternatieven	verbruik	veiligheid	snelheid	aanschafprijs	Totaal
Volkswagen	8	6	3	6	23
Volvo	7	7	4	4	22
<u>Lada</u>	4	8	9	9	<u>30</u>

Voorbeeld 1-3

Kwantificeren van PAC en MAC: je gelijk uitrekenen

Kwantificeren van argumentatieschema's heeft een aantal voordelen:

- Je kunt er de kwaliteit van je argumentatie mee controleren. Soms valt het nog niet eens mee, de gewichten zo te verdelen dat je het met je eigen stelling eens blijft.
- Je kunt er het kritisch gewicht van argumenten mee bepalen. Soms zie je dat een argument wel een absurd lage of hoge waarde moet krijgen om de stelling staande te houden. Of je ziet dat een zeer kleine verandering in het gewicht van een van de argumenten de stelling onderuit haalt.
- Je kunt beter intersubjectief over een argumentatie oordelen. Wanneer je de argumenten en gewicht van de argumenten uit elkaar haalt, kun je in twee rondes discussiëren. In de eerste ronde bepaal je het schema, in de tweede bepaal je de gewichten. Dat kan handig zijn in werkgroepen, of wanneer een rapport tegengestelde belangen moet verenigen.
- Je maakt er de argumentatie beter overdraagbaar mee. De argumentatie wordt toegankelijker voor derden. Dat kan handig zijn als anderen op grond van uw schema mee moeten of mogen beslissen. Een gedeeld rekenblad op uw netwerk, en het hele kantoor kan meedenken!

Een PAC-schema opzetten, kwantificeren en tot tekststructuur maken

Wanneer u stelling en onderbouwing gescheiden hebt, en tussen PAC en MAC gekozen hebt, kunt u een schema opzetten, kwantificeren en tot tekststructuur maken.

Een PAC is een argumentatie met een stelling en argumenten

Elk betoog, elke discussie, elk gemotiveerd besluit, elke uitleg, noemen wij hier een *argumentatie*. Elke argumentatie bestaat uit een stelling met argumenten.

Er zijn enkelvoudige en meervoudige argumentaties.

In teksten zijn enkelvoudige argumentaties bruikbaar om alinea's op te bouwen. Meervoudige argumentaties zijn een uitstekende basis voor het structureren van een paar hoofdstukken of van een hele tekst.

Enkelvoudige argumentatie

In een enkelvoudige argumentatie is de stelling een afweging van een of meer argumenten pro en argumenten contra. Je kunt je zo'n argumentatie als een balans voorstellen.

argumentatie:

Ik heb ontzettend veel zin in nog een pilsje, maar ik moet nog rijden dus laat ik er maar geen nemen.

Voorbeeld 1-4 Argumentatie in balans.

Let op: de argumenten zijn pro of contra de stelling. De argumenten pro wegen per definitie zwaarder, anders is je stelling onhoudbaar.

Waarheid?

Mocht u de illusie hebben met een eenvoudig schemaatje de waarheid nu voor eens en voor altijd boven tafel te halen, dan moet ik u teleurstellen.¹

¹ Een discussie over waarheid, werkelijkheid, geloof en rede valt buiten onze leerdoelen, zie hiervoor de lunchpauze.

Een argumentatieschema laat niets anders zien dan de stelling van degene die het maakt. Maar dat is al heel wat. U maakt met uw schema uw lezers duidelijk maken wat uw mening is -uw stelling, en waar u die op baseert -uw argumenten.

Samengestelde argumentatie

In een samengestelde argumentatie zijn er meer argumenten pro en contra.

Maar het echte verschil met een enkelvoudige argumentatie zien wij pas als we op een argument inzoomen. Wat op afstand een ordentelijk argument leek, blijkt bij nadere beschouwing op zich een stelling, waar ook weer argumenten onder hangen. En als we op die argumenten inzoomen? Blijken het weer stellingen waar weer, en zo verder.

Het verschil tussen een enkelvoudige en een samengestelde redenering is dat tussen een weegschaal of balans, en een mobile.

Een weegschaal heeft één bakje pro, en één bakje contra. In een mobile is er een subtiel evenwicht tussen soms absurde aftakkingen en ongelijke gewichten.

In organisaties lijkt de argumentatie vaker op een mobile dan op een balans.

Dat zien we al bij collega Knordoper.

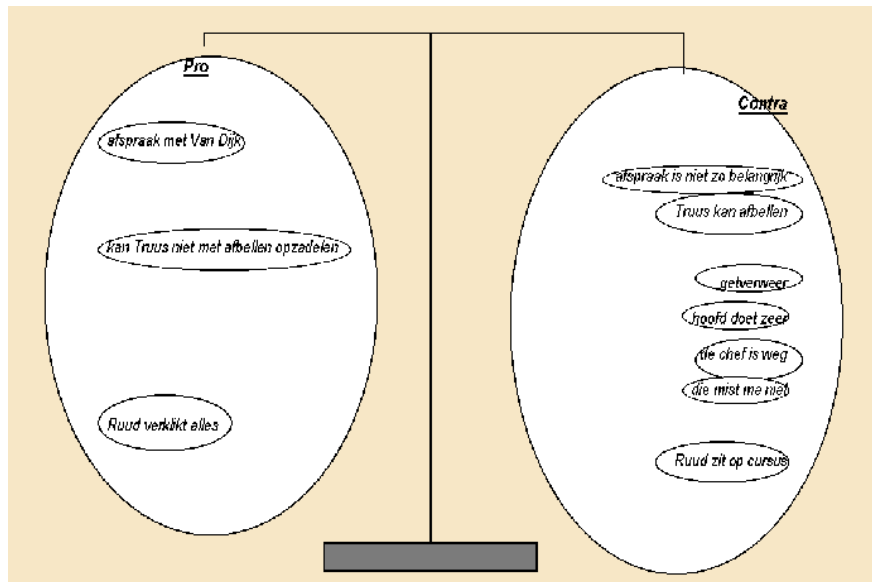
Getver wat een weer. En m'n hoofd doet ook al zo zeer. Als ik die afspraak met Van Dijk niet had, hoefde ik mooi niet naar kantoor. Hum, eigenlijk is die afspraak niet zo belangrijk. Zal ik vragen of Truus die van Dijk met een smoesje afbelt? De chef is er toch niet vandaag, dus die mist me niet. Maar ja, collega Ruud verklikt altijd alles. Zou die trouwens niet op zo'n taal cursus zitten vanmorgen? Ik kan het eigenlijk niet maken Truus met dat afbellen op te zadelen. Nou, dan gaan we maar weer.

Voorbeeld 1-5 De argumentatie van Knordoper (schaal12) op maandagmorgen.

De stelling van Knordoper is duidelijk: ik ga naar kantoor "Nou, dan gaan we maar weer."

De balans

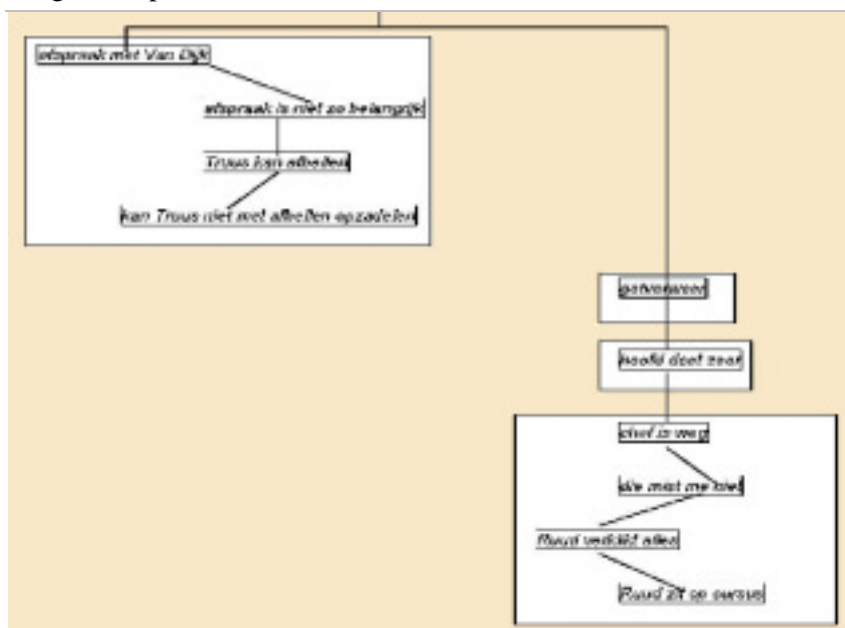
De argumenten die hij gebruikt zijn helder. Laten we ze voor het gemak enkelvoudig opdelen in een schaalkje pro's en een schaalkje contra's.

Voorbeeld 1-6 Een enkelvoudige balans.

De mobile

Nu hebben we wel twee verzamelingen argumenten, maar de samenhang wordt pas in een mobile zichtbaar.

Voorbeeld 1-7 Een samengestelde mobile.

De argumenten zijn in de mobile te groeperen in vier clusters: de argumenten rond de afspraak, het weer, zijn hoofd en de chef. Binnen die clusters hangen de argumenten samen. De clusters hangen op hun beurt onder de stelling.

Binnen de clusters kunnen argumenten naar links hangen, dan hebben ze een Pro-effect. Ze kunnen ook naar rechts hangen, dan hebben ze een Contra-effect.

Het argument dat Truus kan afbellen, verzwakt het argument om te gaan. Maar het argument dat Knordoper het eigenlijk niet kan maken om Truus met afbellen op te zadelen, verzwakt het argument dat Truus kan afbellen.

Het PAC-schema

Omdat een tekening niet is wat uw chef verwacht, is het handig argumenten in een schema te zetten. Dat schema helpt ons onze tekst te structureren.

Het argumentatieschema van een samengestelde argumentatie laat de relatieve belangrijkheid van de argumenten zien.

Stelling		Ik ga naar kantoor	
<i>Pro</i>		<i>Contra</i>	
P1	afspraak met van Dijk	C1	getverweer
P1_C1	afspraak is niet zo belangrijk	C2	hoofd doet zeer
P1_C2	Truus kan afbellen	C3	de chef is weg
P1_C2_C1	kan Truus niet met afbellen opzadelen	C3_P1	die mist me niet
		C3_C1	Ruud verklikt alles
		C3_C1_C1	Ruud zit op module

Voorbeeld 1-8 De relatieve belangrijkheid van de argumenten.

De notatie P1_C1 geeft aan dat dit het eerste contra-argument bij het eerste pro-argument is. Dat is een ander argument dan C1. Want dat is het eerste contra-argument bij de stelling. Een contra-pro en een contra-argument hebben beide “contragewicht” als resultaat. Maar er is verschil tussen relativeren van een pro en toevoegen van een contra. Er is verschil tussen van het ene bakje wat weghalen en op het andere bakje wat bijleggen.

Hoe ver moet je gaan in het expliciteren van premissen?

Een redenering bestaat uit een stelling en argumenten. Maar wie bepalen de geldigheid van argumenten? Dat doen de premissen. Premissen zijn niet genoemde argumenten. Ze zijn er wel, maar je ziet ze niet. Ze zijn zo vanzelfsprekend dat wij ze niet meer noemen. De aarde is rond, de bal ook en we leven hier in een democratie.

Expliciteer je een premisse waar men dat niet verwacht, of niet wenst, dan maak je je schuldig aan een platitude. Premissen zijn de fundamenten waarop wij onze argumentaties bouwen.

Een lezer is het pas met u eens als hij uw argumentatie in de premissen accepteert. We zagen in de voorbeeldargumentatie dat de redenaar geen pils nam, omdat hij nog moest rijden.

argumentatie:

Ik heb ontzettend veel zin in nog een pilsje, maar ik moet nog rijden dus laat ik er maar geen nemen.

Stelling		Ik neem geen pilsje	
Pro		Contra	
P1	Ik moet nog rijden	C1	Ik heb ontzettend veel zin in een pilsje

Voorbeeld 1-9 Enkelvoudig schema, zonder premissen.

De geldigheid van het pro argument "Ik moet nog rijden" wordt bepaald door minstens twee premissen:

- dat de ik zelf moet rijden;
- dat er geen alternatief vervoer is.

Als de premissen waar of geldig zijn, kunnen wij ze omzetten in pro-argumenten.

Stelling		Ik neem geen pilsje	
Pro		Contra	
P1	Ik moet nog rijden	C1	Ik heb ontzettend veel zin in een pilsje
P1_P1	Mijn vrouw heeft geen rijbewijs		
P1_P2	Er rijden geen bussen meer		

Voorbeeld 1-10 Premissen omgezet in pro-argumenten

Als de premissen onwaar of ongeldig zijn, kunnen wij ze omzetten in contra-argumenten. Of de stelling nu nog houdbaar is, betwijfel ik.

Stelling		Ik neem geen pilsje (?)	
Pro		Contra	
P1	Ik moet nog rijden	C1	Ik heb ontzettend veel zin in een pilsje
P1_C1	Mijn zoon kan me rijden		
P1_C2	Ik kan met de taxi gaan		

Voorbeeld 1-11 Premissen omgezet in contra-argumenten.

Wanneer premissen in de argumentatie gebruikt worden, zijn het argumenten geworden. Zij zullen dan op hun beurt premissen "onder zich" hebben.

Premissen zijn niet genoemde argumenten. Hoeveel premissen u noemt, hangt af van uw verwachting. Als de lezer evenveel van het onderwerp weet als de schrijver, hoeven er niet veel premissen genoemd te worden. Maar bij lezers van wie u niet zeker weet of het onderwerp hen bekend is, moet u veel premissen noemen. Doet u dat niet, dan moet de lezer gedachtesprongen maken die de lengte van zijn polsstok vaak te boven zullen gaan.

Wanneer je een vak leert, maak je je allerlei argumentaties eigen. Hoe vakkundiger je wordt, des te minder argumenten heb je nodig. Je hebt aan een halve vakterm genoeg. De rest is premisse geworden. En noemen ervan een platitide.

Probleem in een organisatie is vaak, dat vaklui -dossierbeheerders- moeten communiceren met niet-vaklui: beslissers. De platitide voor de vakman is niet zelden de polsstok van de beslisser.

Een PAC-schema zet je in vier stappen op

1. Formuleer de stelling
2. Formuleer de argumenten pro en contra
3. Expliciteer premissen
4. Voeg de premissen toe als argument

We zullen met een voorbeeld laten zien hoe makkelijk het gaat - eigenlijk.

We gebruiken een kant en klaar argumentatieblad. Een rekenvel in een rekenprogramma. Dat werkt makkelijk voor kwantificeren van uitgebreide argumentaties, zeker wanneer je “what if” scenario’s wilt bekijken. Een ruim formaat ruitjespapier -met potlood en gummetje- werkt ook goed.

Formuleer de stelling en de argumenten pro en contra

Het hele gezin zit rond de tafel. Besloten moet worden waar de voorjaarsvakantie doorgebracht zal gaan worden. Moeder wil naar Rome. Vader wil de voors en tegens afwegen. Moeder zucht, pakt haar laptop, en begint.

Pro				Contra			
nummer	argument	pro waarde	contra waarde	nummer	argument	pro waarde	contra waarde
P1	het is daar aangenaam weer in het voorjaar	1		C1	Rome is een dure stad		
P2	we kunnen de beroemdste musea bezoeken			C2	er zijn veel bedelaars		
P3	we kunnen alle bezienswaardigheden zien			C3	hotelkamers zijn moeilijk te krijgen		

Voorbeeld 1-12 PAC-schema met stelling en argumenten.